

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

79. ÅRGANG

7. JANUAR 1967

A V I N N H O L D E T :

- KARDINALEN OG KRIGEN (Side 10)
- I SKYGGEN AV FLINT (Side 8)
- RAPPORT FRA HOLLAND (Side 5)

NESTE NUMMER UTKOMMER 21. JANUAR

NYHETER

VATIKANET: I en tale like før jul til kardinaler og biskoper i den romerske kurie meddelte pave Paul VI at det vil bli opprettet to nye organer ved Den Hellige Stol: et råd for legmannsapostolatet (Consilium de Laicis) og en paveleg kommisjon som skal studere de sociale problemer i utviklingslandene (Justitia et Pax).

Paven ga ved mottagelsen for kuriens medlemmer en oversikt over 1966 og minnet samtidig om viktige begivenheter man sto overfor i det nye år, bl. a. det første arbeidsmøte i den nye biskopsynode og feiringen av 1900-årsminnet for apostlenes martyrium.

(Biskopsynoden trer sammen i Rom den 29. september. Representanter fra de nasjonale bispekonferanser møter.)

I sin tale kom paven også inn på kuriereformen og opplyste at kommisjonen som arbeider med dette spørsmål vil legge frem reformforslag om ikke lang tid. Det arbeides på forberedelsene til en ny latinsk Bibel, en «Neovulgata».

Først og fremst talte imidlertid paven om sine anstrengelser for å finne en fredelig løsning på Vietnamkrigen. Han ville ikke la noen anledning til å komme i kontakt med partene i konflikten gå fra seg, fremholdt han. Han nevnte encyklikaen «Christi matri» (15. september) hvor det blir oppfordret til bønn for freden og understreket betydningen av den pavelege delegat Pignedolis besøk i de krigsherjede områder.

(Om pavens besøk i Firenze se side 7.)

*

BAYERN: Erkebiskopen av München, kardinal Julius Döpfner har i tale til de nyvalgte katolske medlemmer av Bayerns landdag i meget klare vendinger advart mot en ny tysk nasjonalisme. Kardinalen sa:

«Ikke noe vil stride mer mot vår

tids europeiske og internasjonale samarbeide og mot det annet Vatikan-konsils ånd enn en ny ensporet nasjonalisme. Kanskje er ikke kjærligheten til folk og fedreland blitt pleiet tilstrekkelig de siste år på grunn av nasjonalsocialismens fryktlige følger. Kanskje har man ikke pleiet tilstrekkelig en rimelig, avbalansert bevissthet om vårt folks oppgaver og grenser. Vi burde gjøre det, men med særlig forsiktighet og omhyggelig omtanke.»

«Men frem for alt må statens liv på alle områder vokse seg sterkt og sunnt slik at en politisk radikalisme ikke vil finne noen jordbunn i det lange løp. Alle må bidra til dette i fellesskap», sa kardinalen.

Kardinalens uttalelser har med bakgrunn i de siste valg i Vest-Tyskland en tydelig adresse til Det nasjonaldemokratiske parti.

*

RHODESIA: En kristen misjonær i Rhodesia, Rev. Charles Blackney har fått en bot på 15 pund av en domstol i Salisbury for «å ha utsatt politiet for forakt».

Ifølge en nyhetsmelding beskrev presten fra prekestolen hvordan et afrikansk medlem av hans menighet hadde blitt liggende bevisstløs etter å ha vært utsatt for elektrisk sjokk i et politiforhør.

*

ØST-TYSKLAND: Rolf Hochhuths «Stellvertreter» var i 66 bestseller i østsonen. Hochhuths omstridte bok ligger på niende plass på listen over bøker som leses mest i sonen i dag. På første plass ligger den vest-tyske forfatter Hermann Kants roman «Die Aula».

BLADET I 67

Fra og med dette nummer har redaksjonen foretatt et par forandringer i «St. Olav». Spalten AV KIRKENS LIV erstattes med en kort liturgisk kalender (se side 12) og film-stoffet presenteres fra nå av på siste side.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 68 08 68	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	9.00	10.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 21 25 87	9.00	
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christies gt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 56 245	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresia kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssongt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , 11a tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 7558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15 6.20	10.30 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 15, tlf. 2101		
BODØ: <i>St. Eystein kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31. VIII (St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

Ansvar for verden

Det er med blandede tanker og følelser vi går inn i det nye år. Mange problemer som vi ved inngangen til 1966 uttrykte håb om å få oppleve løst er heller blitt større og ytterlig kompliserte. De samme kriser henger over oss og understreker hvor hjelpeløse vi er blitt til å hjelpe oss selv. Vi som ennå husker siste krig vet at situasjonen kunne vært meget verre og trøster oss vel med at sålenge der er fred — dvs. ikke er krig — mellom stormaktene, må vi være takknemmelige. Allikevel vet vi med oss selv at vi ikke må stille oss tilfredse med en verden som kan sammenlignes med en krutt-tønne i nærheten av et brennende hus: glade så lenge avstanden er forholdsvis betryggende. For spørsmålet blir uvegerlig, — hvor lenge?

Konsilet sier i sin konstitusjon om «Kirken i verden av idag: «Og mens veldige beløp går til anskaffelse av stadig nye våpen, blir det umulig å fremskaffe tilstrekkelige midler til å avhjelpe de mange former for nød hele verden i dag lider under. Misforholdet mellom nasjonene får dermed ingen sann og grundig sanering, og nye deler av verden smittes. Der må velges nye veier med utgangspunkt i en omstilling av sinnene, for å eliminere denne forargelse, frigjøre verden fra den angst som knuger den, og opprette en virkelig fred.

Derfor må det her gjentas at rustningskappløpet er en alvorlig kreftskade for menneskeheten, og at den er en utålelig urett mot de fattige. Det er alvorlig grunn til å frykte at dette kappløp, hvis det fortsetter, en gang vil slippe løs alle de forferdelige ulykker som de allerede nu forbereder midlene til.

La oss, vekket av de store ulykker som menneskene har gjort til en mulighet, utnytte den frist som Gud nu innrømmer oss, til bedre å lodde dybden av vårt ansvar og finne mer menneskeverdige veier til å bilegge våre konflikter. I sitt forsyn krever Gud av oss at vi skal frigjøre oss fra krigens gamle slaveri. Nekter vi å gjøre disse anstrengelser, da er det umulig å vite hvor den onde vei vi har betrådt, vil føre oss hen.»

Dette er alvorlige ord i en alvorlig tid. De henstiller til oss å ta fatt på en sinnets omstilling. Vi i vårt lille samfunn, det være seg det religiøse eller det sivile, føler oss maktesløse til å stanse utviklingen, selv om vi hver og en skulle være i besiddelse av dette ideelle sinnelag.

Og allikevel, —

Den bibelske beretning om Abraham som gikk i forbønn for Sodoma og Gomorra forteller at Jahvé sa seg villig til å spare disse byene, dersom der var en håndfull rettferdige å finne i dem. Vi som kaller oss — og gjerne vil være — kristne har som et kall å være Vår Herres lynavledere i en verden hvor tordenskyene synes å trekke sammen langsomt, men ubønnhørlig, over oss. Innerst inne vet vi at, dersom menneskene ikke gjennom sitt internasjonale samarbeid evner å løse de store konflikter, da kan bare katastrofen avverges ved at Gud selv griper inn og redder oss fra oss selv. På den annen side må vi være verd å redde. Der må i vår verden være nok rettferdighet — for å bruke Bibelens uttrykk — til å gjøre en aksjon fra Herrens side umaken verd. På dette plan kan hver og én som tar sin kristendom alvorlig gjøre en stille og dypt evangelisk innsats.

NYTTÅRS-
HILSEN
FRA
BISKOPEN

Begynnelsen av året er en god tid til å ta seg sammen, til å fatte nye bestemmelser og forsett. Jeg må ha mot til å tro at dersom jeg blir bedre, blir verden bedre. Den sinnenes omstilling som Konsilet etterlyser må jeg forsøke å realisere i meg selv, før jeg kan håpe på å være til hjelp for andre.

Med fare for at det skal bemerkes: «Der slapp det ut av ham til sist; — han var en tråkig moralist,» vil jeg allikevel inntrengende be våre trosfeller, ja, alle som deler den kristne tros grunn-idealene, om å ta en vesentlig og personlig bestemmelse som er dyp og alvorlig nok til å hjelpe ham til å bli en bedre kristen i løpet av året som ligger foran oss.

Krig og ufred begynner i det små, eller i det minste har sin parallell her, og næres ved at vi dyrker fornærmelser og mistilitt mot individer. Dette overføres etterhvert på grupper og hele nasjoner. Så har vi det til slutt gående på verdensplanet. Vi som kaller oss kristne vil gjøre en stor — om enn stille og upåaktet — innsats, om vi tar fatt akkurat på dette punkt. Spør jeg meg selv: er der noe, kanskje bare ett, menneske jeg ikke anser for å være min neste, ikke ønsker å elske — da vil jeg, om jeg er ærlig, snart finne at noen individer er skjøvet inn i en avkrok av mitt hjerte; mennesker jeg ikke liker og som har såret meg — eller enda værre: som jeg har såret og ikke tilgitt. Så blir oppgaven for nærværende år ganske enkelt (skjønt noen enkel oppgave er det ikke) å arbeide på at også disse, eller kanskje bare denne ene, skal bli gjenstand for min velvilje, for min kjærlighet i Kristus. Eller der kan være andre ømme punkter i vårt liv. Å ta opp ett av disse til revisjon under Evangeliet vil være et virkelig bidrag til en bedring av forholdene. Så vil denne anstrengelse bli vår skjerv til den sinnenes omstilling Konsilet så inntrengende etterlyser.

Med disse få tanker vil jeg ønske hver og én av våre trosfeller og St. Olavs lesere alt godt for det Herrens år 1967.

† John W. Gran
Biskop

NY AKSJON MOT KIRKEN I POLEN

I uken før jul ble det lest opp et hyrdebrev i kirkene i Polen hvor biskopene meddelte at myndighetene vil stenge fire av de katolske presteseminarene i landet. Regjeringen hadde krevet at rektorene ved en rekke seminarer skulle fjernes fordi de hadde avslått å la staten kontrollere undervisningen, og biskopene erklærte åpent at de anså dette for å være starten på en større aksjon for å stoppe Kirkens tilgang på unge prester.

Den polske kirkes primas, kardinal Wyszynsky advarte derefter 1. juledag regjeringen og sa at Kirken ikke godvillig vil gå med på kravet om å stenge presteseminarer. Kardinalen talte under høymessen i Johanneskatedralen i Warszawa og sa bl. a.:

For enkelte spørsmål gjelder det at vi må si: Vi plikter å adlyde Gud fremfor mennesker. Det er Kirkens mening at det er prester som må utdanne fremtidens prester, ikke undervisningsdepartementet, offentlige funksjonærer, sikkerhetstjenesten eller politiet.

Da kardinalen kom ut av katedralen etter messen, ropte folk utenfor ifølge New York Times til ham: «Vi er med Dem».

*

Fransiskanerpateren Bela T. Galicz som virker som lærer ved et gymnasium i Szetendre ved Budapest er arrestert. Han besøkte i høst sin søster i Syd-Tyskland og ble etter tilbakekomsten til Ungarn stilt en rekke spørsmål av myndighetene om sine «inntrykk» fra reisen. Noen dager senere ble han hentet av politiet.

*

Pave Paul har i alt gitt ca. en milliard lire til de flomherjede områder i Italia.

*

En internasjonal aksjonsbevegelse for freden er dannet i Paris. Den har fått navnet Pacem in Terris og bygger på pave Johannes XXIIIs tanker om å samle «alle mennesker av god vilje» i fredsarbeidet.

*

Oblatsøstrene i Nampa, Nord-Alberta, har fått tillatelse av sin biskop til å utdele kommunionen når det ikke er noen prest til stede. Søstrene har hittil gitt kommunion til hverandre i sitt kloster ved tre anledninger, forteller «Catholic Herald».

*

4000 spanske prester og munke har undertegnet et opprop som krever full adskillelse av kirke og stat etter det annet Vatikankonsils retningslinjer. De krever at alle statlige privilegier for Kirken i Spania avvikles og at det blir gjennomført full religionsfrihet.

Efter en undersøkelse som er gjort av to spanske tidsskrifter støtter 73 prosent av de spanske katolikker Konsilets målsetning og resultater.

FRA BISPEDØMMET

Pater Finn D. Thorn, O. P. er løst fra sitt hverv som rektor for Dominikanerinnenenes kapell på Lunden fra og med 15. jan. i år. Han tar igjen opphold i St. Dominikus kloster, Neuberggt. 15, Oslo 3.

Generalvikar Mgr. Gustav Gorissen er fra og med 15. jan. i år utnevnt til rektor for Dominikanerinnenenes kapell på Lunden. Hans kontor er fortsatt i Akersveien 5, Oslo 1.

† John W. Gran
Biskop av Oslo

Kirken i Nederland er i de seneste år blitt «stoff» for avisene. Noen — slett ikke hvemsomhelst — synes at det lukter svidd der og værheresi og skisma. «Bevar troen» sier de når en reiser dit. Andre stempler det som skjær der som friskt gjennomtrekk fra åpne vinduer. De ønsker at det var slik i hele Kirken siden Pave Johannes åpnet skoddene.

Faktum er at det av lynne konservative nederlandske kirkefolk plutselig er kommet i drift og nå ligger en hel båtlengde foran feltet. Derfor er det som går for seg der av almen interesse. De samme problemer de har å kjempe med i dag vil Kirken i mange andre land ha å løse om 10—20 år. Det aller første inntrykk en får av nederlandsk katolisisme er rot. Som én har sagt: De ligner internatgutter som uventet har fått fri. Noe sant er det i det. I mangfoldige år har de vært nødt til å kjempe. Først for sin eksistens, så for likestilling. Det målet har de nådd, takket være jerndisiplin og en enorm felles innsats. Men siden de nu ikke lenger er nødt til å masjere i takt, synes hver enkelt å gå etter sitt

EN KIRKE I OPPBRUDD

AV MGR. GUSTAV GORISSEN

eget hode. Lesningen av nederlandske blad gir et forvirrende inntrykk. Det er kjent at til og med Paven gjør seg bekymringer. I liturgien har man straks løpt hele linjen ut. Messen frembæres i sin helhet på folkemålet. Til og med messens sentrale del (canon) har fått en annen form. En rekke spørsmål som er helt tabu andre steder blir åpent diskutert i katolsk radio. En viss gruppe inntar en ekstrem holdning og nettopp disse vet å benytte seg av presse og radio. Dette har fremkalt en tilsvarende reaksjon, en ytterst konservativ gruppe som arbeider anonymt for å redde «fedrenes tro». Ingen av dem sparer i diskusjonen på kruttet og en samling avisinnlegg er ikke akkurat oppbyggelig lesning. Det er disse grupperes gjøren og laten som skaffer avisene stoff.

Men den alminnelige mann?
Det er nettopp det som er saken og gjør at en ved nærmere eftersyn

må revidere det første inntrykk grundig.

Ingen kan nekte at det er en veldig interesse for Kirken blant de nederlandske katolikker. Ikke to kan komme sammen uten at det blir diskutert «Kirke». Over 30 000 tar regelmessig del i offisielt organiserte diskusjonsgrupper med emne: Hva synes du om Kirken av i dag? Folket tar del i messen som aldri før. Selvfølgelig påstår ingen at man ikke har bedt før og — men den aktive deltagelse i messen som kirkemøtet har banet veien for og Pave Paul ved eget eksempel understøtter er nu blitt en kjennsgjerning. Og folk er glad for det. Etter det første liturgiske kaos — utviklingen syntes å gli biskopene ut av hendene — begynner utviklingen nu å komme i fastere baner. Fremdeles tar mange seg for store friheter, men en kan se den dagen imøte da også dette avsnitt er tilbakelagt.

Geistligheten selv legger en prisverdig iver for dagen for å holde seg

a jour. Før kom de gjerne sammen for å hygge seg. Nu er det for å sette seg inn i de teologiske landevindinger. Ekspertene blir innbudt til foredrag og kurser. Sant er at ikke så få er trått ut av sin orden eller har oppgitt sin prestegjerning. Prosentvis er tallet dog lite, men det er dem man hører og taler om. Det langt overveiende tall som arbeider støtt og trygt kommer ikke i avisen.

Men folkets tro, er ikke den underminert? Her gjør det samme fenomen seg merkbart. Når noen kommer frem med en mer eller mindre vovet teori, står det i morgen i pressen. For var fagtidsskriftene plassen for meningsutveksling mellom ekspertene. Nå bringer avisene slike ting straks popularisert til torvs for et publikum som ofte slett ikke er forberedt på det. Men det er ikke folkets tro. Sant er at en del geistlige er gått frem nokså oppsykologisk ved å tale nedsettende om gamle andaktsformer og ved å bruke storsleggen ved ajourføringen. Det bare forvirrer og forbitrer. Så blir gjerne en fjær til syv høns. «Har du hørt hva kapellan Jansen skal ha sagt sist søndag...» så går historien landet rundt og vokser og vokser. Mgr. Willebrands sa i våres i Oslo: Tro ikke slikt hvis du ikke har hørt det med egne ører.

Å teologisere er en utpreget «hollandsk hobby». Det har de gjort helt fra Thomas av Kempis dager. Disse diskusjoner må på en outsider gjøre det samme inntrykk som en fredelig meningsveksling i Napoli gjør på en flegmatisk englander. Men så farlig er det ikke. Ikke en sjel drømmer om skisma eller heresi. Selvfølgelig kan man ikke gjøre som om Bultman—Robinson—Teilhard—Rahner—Bea—Vaticanum II ikke hadde vært. Man tar konsekvensene av å leve i 1967.

Biskopene er ikke veket tilbake for å ta utfordringen opp. De har i disse dager utgitt en nye «katekismus» for voksne, en diger bok på 600 sider, i enhver henseende up-to-date. Det er blitt årets bestseller i Nederland, neppe noen voksen katolikk kan bli uberørt av den. Den konservative gruppe skynte seg med å klage til Paven over en rekke kjetterier i biskopenes bok.

(Forts. side 13)

En av de ytterliggående på den progressive fløy, pater Van Kilsdonk blir intervjuet av kringskasting og presse.

OPPFORDRING TIL BØNN OM KRISTEN ENHET

I uken 18.—25. januar samles kristne fra alle konfesjoner over hele verden i bønn for kristen enhet. I kirker, bedehus, høyskolers og universiteters kapeller finner kristne sammen for å be Jesu egen bønn: «at de alle må være ett.»

Store ting er skjedd innenfor kristenheten i løpet av den siste generasjon. De kristne kirker har for alvor begynt å spørre om hva som kan gjøres for å hele vår dyptgående splittelse. Selve spørsmålet må oppfattes som et skritt i riktig retning.

Vi er også begynt å se på hverandre ut fra et nytt ideal. Den polemiske teologi

avløses i stadig videre kretser av dialogen, og den inngroddes skepsis avtar med opplysningsvirksomhet og personlige kontakter over kirkegrensene. Vi er ikke lenger så fremmede for hverandre.

Kjærlighet og sannhet markerer Den hellige ånds vei inn i fremtiden. Sannhetskravet minner oss stadig om at tilsynelatende uovervinnelige hindringer ligger foran oss. Ingen kirke hverken kan eller vil gi avkall på dyrt kjøpt sannhet. En slik ekumenikk står ingen av oss for. Men i kjærlighet er vi alle villige til å lytte og til å yte bidrag for å fjerne hindringer som ikke lenger tjener Guds Rike.

Selv om vi klart innser at såvel i lære som i praksis kan avstanden være stor, bør ikke dette hindre oss i å møtes om Skriftordet og bønner. Vi skal samles innfor vår Gud og Frelser og be ham om å lede sin kirke mot det mål han har satt for den.

Den kristne tro står overfor en tiltagende religiøs likegyldighet, såvel som en økende bevisst vantro. Heller ikke må vi overse det faktum at de kristne kirker står overfor andre levende religioner med millioner av tilhengere. Alle disse mektige utfordringer kaller på våre samlede krefter. For en splittet, defaultistisk kristendom er dette en trusel, men for en sann tro en rik oppgave.

De kristnes innbyrdes kjærlighet er evangeliets anbefaling i en splittet verden. Vi sier at vi elsker Gud. La oss også i

gjerning og sannhet vise at vi elsker hverandre. Det kan skje om vi søker sammen og lærer hverandre å kjenne. Den ene Far, den ene Herre og Frelser og den ene og samme Ånd gir grunnlaget for vårt håp og vår bønn, «at vi alle må være ett, forat verden kan tro». (Joh. 17, 20—21.)

Vi tror at det er av avgjørende betydning at bønner om dette vekkes rundt om i menighetene og ber alle som leser dette om å medvirke til at så skjer.

Kirkenes Verdensråd, kommisjonen for tro og kirkeordning, har utarbeidet et forslag med bønner og tekster som kan brukes både ved gudstjenester i kirker, i bønnegrupper og i den enkeltes andakt. Forslaget er oversatt til norsk og utgitt som folder av Andaktsbokselskapet i samarbeid med Bønneuken for kristen enhet. Ved å tilskrive Bønneuken for kristen enhet, Universitetsgaten 20, Oslo 1, får en tilsendt eksemplarer av folderen.

Nils J. Engelsen
Fridtjov Birkeli
Peter Wilhelm Bockman
Stein Eirik Foss
Helge Fæhn
Mimi Gleditsch
Randi Bojer Godal
John W. Gran
Vera Henriksen
Ove Hestvold
Erik Ivarson
Eivind Saxlund
Odd Hagen
Barth Johannessen
Alex Johnson
Trygve Karlsen
Grete Lein Lange
Sigurd Lunde
Per Lønning
Einar Lundby
Edin Løvås
Hermann Laading
Jørgen Karlsen
Einar Molland
O. G. Myklebust
Martin Ski
Johannes Smidt
Kaare Støylen
Ole Sæverud
Notto Normann Thelle
Finn D. Thorn
Wilhelm Thronsen
Enok Adnøy
Ragnar Åhlberg

KULTURM

I den atmosfære av gjensidig godvilje som mer og mer preger forholdet mellom kirkesamfunnene er det lett å sette fingeren på en praktisk vanskelighet: Vi kjenner jo ikke hverandre.

Bortsett fra noen få navn her og der, er flertallet av medarbeidere i de enkelte kirker ukjente utenfor sin egen krets. Og har på sin side ikke særlig kjennskap til de som vanker «i huset ved siden av». Dette medfører igjen at det fortsatt er vanskelig å få rettet på en rekke seige, heilnor-ske misforståelser.

Vi synes følgende er et bevis på dette:

På katolsk side regner minsantene mange av og til hele det norske lutherske kirkemiljø for å stå temmelig avvisende til kulturlivet. Man husker dette med de to regimentene. Men kjenner man personen Reidar Huseby, oppdager man i neste omgang at dette absolutt ikke stemmer i dag.

Som et lite bidrag i «enhetsuken» til å fjerne misforståelser i direkte kontakt med høyst konkrete og aktive medkristne, presenterer vi altså Huseby, 36 år gammel, journalist i mange år i en dagsavis i Oslo, senere PR-mann, idémann bak de to siste flyktninge-aksjonene, sekretær i Kirkeakademiet på Fredriksborg, bidragsyter på kronikkplass i avisene og meget nærværende i sitt eget menighetsmiljø, på Nordstrand.

— Det var jubileum og mange lovord for Kirkeakademiet i fjor høst, men De har visst selv vært med lenger enn de 10 årene i dette arbeidet?

— Jo, egentlig startet vi for nærmere 14 år siden som en ganske liten krets omkring stedet Fredriksborg og biskop Johs. Smidt og hans nærmeste familie. Jeg var på reportasje ute på Bygdøy for avisen da jeg fikk se et oppslag på en portstolpe, en invitasjon til å bli med i en samtalegruppe, en bibelstudie-gruppe. I begynnelsen var vi kanskje 15 stykker.

— Hva fikk Dem til å gå med straks?

— Jeg var jo journalist den gangen i en kristen dagsavis, jeg syntes jeg hadde sett hvor usunnt det var at det fantes et «skisma» mellom kirke og

EDARBEIDER I SIN KIRKE

«ST. OLAV» INTERVJUER REIDAR HUSEBY

kulturliv i Norge. Dette var viktig for meg, og hadde noe med hederlighet og trosopplevelse å gjøre. Var det avgjørende det jeg trodde på, måtte det gjelde hele livet. Ikke bare fungere i en stille krok.

— Årene har bekreftet dette?

— Javisst. Da Kirkeakademiet startet, fulgte en livlig pressedejobb hvor det bl. a. var en som spurte: KIRKEAKADEMIET FOR TIDLIG FØDT? Til 10-års jubileet var det en annen som understreket: DET ANGÅR KIRKEN. Det er av avgjørende betydning at den norske kirke engasjerer seg i samtidens kulturdebatt, det angår kirken. Derfor må vi også nå sette oss ned snart og utarbeide et arbeidsprogram.

— Hva med det felleskirkelige samarbeidet i denne situasjon?

— Jeg har strittet mot sekterismen, sier han. — Den hele og fulle sannhet må gjelde også vår holdning til hverandre som brødre. Vi hører sammen i mange ting, og et stykke frem i tiden tror jeg at det ligger et fullstendig svar på våre spørsmål. Paulus snakker

om at vi nå ser som i et speil, en gåte, engang skal vi... I den forjettelsen burde vi leve våre liv sammen nå.

Han ser alvorlig ut da han fortsetter:

— Det er en invitt i de ordene av Paulus om å legge bort retthaveriet.

— Hva med det praktiske samarbeidet?

— Burde kunne utvikles videre. Ikke riktig at man skal sitte hver for seg, oppgavene må kunne fordeles. Mange innen Den norske kirke er engstelige for slike ting som strategi, program osv., legger han til og er tilbake i det problem som fyller ham: — Vi må møte oppgavene med en bevisst kristen holdning. Vi har ofte motvilje mot å innordne oss under et program som er større enn vår egen vilje. Jeg har på følelsen at de som arbeider med slike ting i Den norske kirke har en stor porsjon velvilje hos sine biskoper. Men det praktiske engasjement i eller av kirken uteblir ennå. Det er en feil at man ikke setter opp et klart program, gjerne en femårsplan. Vi arbeider jo nærmest i

ørska med ting som opinionsdannelse, forvaltning av penger osv.

— Denne problematikken har ikke engang dukket opp hos oss, sier han. — Hvorfor ikke bruke de resultater på disse felter som faktisk alt er oppnådd innen det private næringsliv? Det finnes en hel forskning om disse tingene, men resultatene er det bare næringslivet og organisasjonene som interesserer seg for. Det er i dag en svak interesse å spore ved Universitetet i Oslo, men ikke ved noen av de teologiske fakulteter vi har.

— Viktig i denne sammenheng er at kirken vedkjenner seg sitt legfolk. Legfolk i vår kirke har bare vært anerkjent som forkynnere. Først nå ser vi tegn på at man også tar fagkunnskap i jus, forvaltning, PR-virk-

(Forts. side 14)

PAVEN I FIRENZE JULENATTEN

Dette bildet ble tatt av pave Paul i hans arbeidsværelse i Vatikanet et par dager før jul, det er under hans julebudskap i radio og fjernsyn til verden.

FEIRET MIDNATTSMESSEN I FLOMSKADET BY

Pave Paul kom julaften til Firenze og holdt midnattsmesse i den 600 år gamle katedralen som ble sterkt skadet under flomkatastrofen i november. Paven delte ut julegaver til dem som var rammet av ulykken og flere tusen mennesker trosset det kalde været for å hylde ham under kjøreturen gjennom byen. Det er første gang på 100 år at en pave besøker Firenze på julaften og holder messe der istedenfor i Peterskirken.

Første juledag da han var tilbake i Rom, nevnte paven i sin velsignelse spesielt våpenhvileperiodene i Vietnam i julehelgen og nyttårshelgen. Tusener var samlet på Petersplassen da paven velsignet byen og verden.

*

Første juledag ble det ellers bl. a. holdt katolsk messe i en kirke i Moskva og i den katolske kirken i Hanoi. Over hele verden ble den kristne jul feiret på tradisjonell måte. Det var rolige forhold i Palestina i juledagene.

BLIKK på TIDEN

I SKYGGEN AV FLINT

■ Kristne mennesker opptrer av og til med en forsiktighet som kan gjøre noen hver bekymret. I begynnelsen av desember lot mange tusen mennesker julemas være julemas, gikk på kino og så «Krigsspillet». De var ofte forbløffende unge, og de fikk kanskje små sjokk, underlige drømmer og urolige blikk av opplevelsen. En kort tid var de seg imidlertid også bevisst noe om den trussel vi lever med i våre dager. Tilstanden varte ikke så voldsomt lenge, den voksne verden med sine penger, poengkrav og lystne matannonser druknet etter hvert all uhyggen i den altomgripende, litt anpustne hjerteligheten og det svuppene hav av landbruksprodukter som vår jul har lavet seg til.

Men i noen dager var spørsmålene der, påtrengende og krasse. Og ble diskutert i avisene.

Oss bekjent har ikke for eksempel norske katolikker gjort særlig av seg i denne intense debatten. Ikke bare katolikker, men kristne stort sett holdt igrunnen munn. Først like over julehelgen hendte det visst noe som kunne få det til å kveppe også i oss, Per Oscarsson kledde seg omtrent naken under et svensk TV-program (de går også inn i mange norske stuer) og snakket om seksualundervisning. Det fikk det til å flyte over. Man hadde ergret seg en smule over at Sverige sendte Familien Flint julaften, det er så. Men Oscarssons platte «strip tease» og ellers tilårskomne tanker skapte endelig grunnlag for en samlet kristen reaksjon, fikk man på følelsen. Dette var liksom noe man kunne kjempe mot uten fare.

For å si det rett ut: I den buen fra krigsfilm til Oscarssons private taktløshet ble vår avmakt grellere enn noen gang før, synes vi. Skulle vi ikke innrømme — og ta konsekvensene av det — at litt svensk seksualundervisning i kokebokstil samler og forener oss mer i hellig vrede ved årsskiftet 1966—1967 enn

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

I redaksjonen:

Lars Roar Langslet, Gunnar Magnus, Albert J. Raulin O. P.,
Helge Erik Solberg og Nils Heyerdahl.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 42 37 43.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 42 31 70.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 25 pr. år, kr. 12 pr. ½ år. Utlandet kr. 30.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21.

den helt nakne berettelsen om menneskehetens mulige undergang i lidelser og skyld.

Kan vi innrømme i siste liten at vi tar feil? Forhåpentlig. Hvis ikke er det nemlig fare for at vi blir naboer til steinalderfamilien Flint før eller senere. Kanskje innen neste høytid.

DE ER MEDMENNESKER

■ Det finnes unntagelser, Brita Paus er en av dem. Julaften ble hun intervjuet i Aftenposten av Harald Stene Dehlin og minnet avisens lesere om at det faktisk var mange i hovedstaden som ikke skulle feire en «glad og god jul»:

«Forholdene er langt verre enn folk i almindelighet tror; enkelte steder hersker det rent umenneskelige tilstander. Det skyldes blant annet det faktum at vi lever i et småborgerlig og moralistisk samfunn befengt med den oppfatning at bare «de som fortjener det» skal hjelpes. De trengende må svare så noenlunde til de hjelp-ydendes forventninger. Hvis ikke risikerer de å bli avskrevet som «vanskelige», «griske», «alkoholikere», ja, kort sagt, håpløse og utakknemlige.»

Og hun kunne påvise at velferdsvognen stadig kjører seg fast i smugene. Da hun ble spurt om det ikke er noe som heter kommunens hjemmehjelp for eldre, svarte hun rett ut:

«— Jo, men de er ansatt for å ta seg av «lettere rengjøring», stelle og gå ærend. De er ansatt på gale premisser, for dette arbeidet er ikke «lettere rengjøring». Når en kommunal hjemmehjelp kommer til et hjem som er nedgrodd av skitt, så kan hun med full rett snu i døren. Den slags har hun ingen plikt til å ordne opp med. Men når slikt skjer, finnes det ingen instans i Oslo kommune som kan påta seg rengjøringen, før man eventuelt får tilkalt Helserådet. Dette betyr at det nederste skitt og de verste tilfeller overlates til privat eller ingen omsorg. Sosial-Norge sitter fast ett eller annet sted på veien ned gjennom «smuget». Altså er opplegget galt.

— Men fikk man ikke i sommer en fyldig innstilling om hjemmehjelp for eldre fra en allsidig sammensatt komité?

— Jeg har lest den, og min mistanke om hvor feilen egentlig ligger er blitt styrket. For meg ser det ut som om mennesket svikter. Respekten for det guddommelige i hvert enkelt individ, — det er ikke det innstillingen bygger på.

— Går De ikke nu for vidt?

— Les innstillingen selv, vær så god, her er den! Hele tiden taler komitéen om samfunnet og om samfunnsmessig betydning, ordet medmenneske nevnes ikke en eneste gang. Hjemmehjelperne skal få et fire ukers kurs i tretten fag, deriblant psykologi, etikk, samfunnslære og sosiallovgivning! Etter disse 140 undervisningstimene blir ganske sikkert de også rådgivere. Eller de mister motet.

— Hvorfor det?

— Det er en fare ved en opplæring «på lissom». Stoffet åpner en masse aspekter som kan tjene til å fremme følelsen av hjelpe-løshet og utilstrekkelighet. Innstillingen peker på den «store samfunnsmessige betydning» ved hjemmehjelpernes innsats; det er billigere å ha de gamle og uføre hjemme enn på pleiehjem. Hovedsiktetpunktet er ikke å hjelpe det enkelte menneske til å være seg selv i sitt eget hjem! I hele innstillingen er det heller ikke eneste tanke til virkelig fordel for hjemmehjelperne, bortsett fra at de skal få høyere lønn.»

Broder Andreas.

KRISTENDOMMEN ER IKKE Å KLARE EN BORGERLIG
TILVÆRELSE UTEN SYNLIKE SKRAMMER.

Peter Schindler.

LESERNE SKRIVER

KIRKEN OG VERDEN

Hr. Redaktør.

Verden er blitt én, sies det. Kommunikasjonene og masse-media kan tyde på det. Vi får nyheter like raskt fra Vietnam som fra Moss.

Men det er først og fremst en annen faktor som forener verden: teknikken. Teknikkens språk tales overalt og forstås av alle folkeslag. Det har skapt et universelt samfunn. Med nye problemer som er universelle.

Verden er blitt én. Men samtidig er nettopp verden ikke forenet. Tvert imot. Vi må tale om et pluralistisk samfunn. Karl Marx's tale om «Entfremdung» er mer aktuelt enn noensinne. Arbeidets spesialisering bidrar også til menneskets følelse av isolasjon og ensomhet. Det typiske for verden er ikke enhet, men at verden er falt fra hverandre idet mennesket har vanskelig for å finne seg selv, er «ensom i massen».

Mennesket preges av kamp. Kamp for å finne seg selv — i massen, i maskinenes automatiserte arbeid, i organisasjonen hvor den enkelte har minimalt å si, i teknikkens industrielle, pluralistiske samfunn.

Menneskets kamp er kirkens kamp — eller burde være det hvis kirken er sann, dvs. hvis kirken er Kristus som identifiserte seg med dagliglivets mennesker. Hva er kirken? Hvor kan kirken finne seg selv? I Kristus. Men Kristus er ute blant menneskene. Han er i menneskene. Den synlige, institusjonelle kirkes fornøyelse vil derfor avhenge av kirkens forhold til verden.

At verden er blitt én, at problemene er universelle, muliggjør ekumenikk. At verden har falt fra hverandre, at vi lever i et pluralistisk samfunn, nødvendiggjør ekumenikk, (kirkelig og verdslig) enhet.

Jeg er derfor helt enig med pater Bernard Delplanque når han skriver i St. Olav nr. 22-1966: «Om hver kirke, om hver kristen prøver å fornye seg i forhold til verden av i dag, om både katolikker og protestanter lever bedre etter de krav som troen stiller dem i vårt samfunn, vil de oppdage hvor meget de har felles. Gjennom samtale med den verden som tross alt er én, vil hver enkelt bedre forstå hvordan kirken i sitt mysterium også er én.»

Hvis hvert kirkesamfunn virkelig vil være villig til å gå ut og møte mennesket i dets kamp, da ville dette være ekumenikk. Nødvendigvis. Det er vel og bra — og nødvendig — med en dialog mellom kirkesamfunnene om teologi. Men vi trenger vel så meget en «dialog om verden». Det som forener kirkene er ikke bare teologi, men først og fremst verden, der Kristus er i det skjulte.

Jørgen Karlsen, industriprest.

LUKKET OG ENSIDIG?

Hr. Redaktør.

For lenge siden — i nr. 9 av St. Olav for 1965 — hadde redaksjonen plasert et bilde av tidsskriftets forside og under sto det med spørsmålsteget etter «FOR LUKKET OG ENSIDIG?» Det er lenge siden dette spørsmål ble stilt nu, men vi kan ikke se at noen i senere nummer hverken har funnet grunn til å benekte eller bekrefte dette spørsmål. Enten så er vel da St. Olav det fullkomne tidsskrift eller så har leserne ikke latt seg engasjere av problemet. Det første tillater vi oss uten videre å se bort fra og det siste synes vi er litt trist å måtte konstatere, så vi går

heller ut fra at alle andre har det som oss selv. Vi venter at noen andre skal reagere først.

I løpet av det siste året har det vært så mange forandringer i Kirkens liturgi og det har i det hele hendt så meget på dette området, at vi gjentatte ganger har tatt oss i å bli forundret ved et nytt nr. av St. Olav. Er det da bare et syn på disse spørsmålene? Eller; er vi selv så helt i utakt med utviklingen og tiden? Fantes

(Forts. side 12)

BØNNEUKEN FOR KRISTEN ENHET

18.-25. januar 1967

Hver kveld kl. 19.30 vil det bli holdt møter i disse kirker og forsamlingshus:

Onsdag 18. Sentralkirken (Metodistkirke), St. Olavsgt. 28. Biskop Odd Hagen taler.

Torsdag 19. Tabernaklet (Oslo 1. Baptistkirke), Hausmannsgt. 22.

Fredag 20. Frogner kirke, Bygdø allé 36.

Lørdag 21. Templet (Frelsesarmeen), Pilestredet 22. Kommandør Ragnar Ahlberg taler.

Søndag 22. Uranienborg Menighetshus, Uranienborgveien 28.

Mandag 23. St. Hallvard kirke, Enerhaugen (katolsk kirke).

Tirsdag 24. Margaretakyrkan, Hammersborg torg 8. Kl. 20.15 taler professor dr. theol. K. E. Skydsgaard, en av Det lutherske Verdensforbunds observatører ved Det annet Vatikankonsil, i Universitetets Gamle Festsal, Karl Johansgate 37.

Onsdag 25. Oslo Domkirke, Stortorvet 1. Professor K. E. Skydsgaard preker.

Kristne fra alle samfunn hjertelig velkommen!

KARDINALEN OG KRIG

Under et besøk ved en amerikansk flybase i Vietnam, holdt den 77-årige erkebiskopen av New York, *Francis Spellman* en julepreken som har forbløffet verden. En av de fremtredende amerikanske politikere som skarpt har kritisert regjeringens krigførsel og politikk i Sørøst-Asia, senator *Wayne Morse*, vakte oppsikt da han, ifølge likelydende pressemeldinger, uttalte: «Det vil komme som en overraskelse for det amerikanske folk, for resten av verden og for våre folk i Vietnam å få vite av kardinal *Spellman*, at våre soldater har hvervet seg til Vietnam-krigen som «Jesu Kristi soldater». Det var tilsvarende absurd av kardinalen å omtale den amerikanske deltagelse i krigen som «et forsvar for selve sivilisasjonen».

Ifølge en melding fra Manila (her sitert etter det danske Ritzaus Bureau), erklærte kardinal *Spellman* allerede før Vietnam-besøket, at han anså en total amerikansk seier som eneste akseptable utgang på krigen, og etter den fatale preken til soldatene, bekreftet han overfor et fransk telegrambyrås representant i Saigon, at han sto fast ved sine uttalelser: «Hva jeg enn har sagt, så står jeg ved det.

Våre soldater er ikke bare den amerikanske hærs soldater, de er også Jesu Kristi soldater».

Ordene har vakt en storm av forargelse. Vatikanet lot straks gjennom «høytstående kilder» vite, at kardinalens uttalelser må stå helt for hans egen personlige oppfatning av Vietnam-krigen. Bare paven, understrekes det i Rom, kan representativt uttrykke kirkens syn på verdensbegivenhetene.

Samtidig har amerikanske kirkeledere i fellesskap protestert mot bombingene i Nord-Vietnam, under særlig henvisning til «The New York Times»s avsløringer av, at angrepene også rammer sivilbefolkningen.

Det sindige og velinformerte «Kristeligt Dagblad» (København) skriver redaksjonelt (29. desember) blant annet:

«Det er karakteristisk for utviklingen i etterkrigstiden, når protestantiske og katolske kirkeledere i samfundsviktige spørsmål enten som her i fællesskab appellerer til de politiske ledere samvittigheds eller hver for sig udtaler sig på samme måde. At de kristne kirker i USA tillige retter deres henvendelser til deres politiske ledere sammen med USAs jøder, siger noget om, hvor bredt man fra et religiøst standpunkt viser vilje til at tage ansvar for verdensudviklingen.

Når denne utvikling er sket, skyldtes det nok, at de religiøse ledere har erkendt, at kirken ganske vist ikke som sådan skal uttale sig om politik, men at den dog har ansvar på det moralske og andre områder. Der er i Vietnam-krigen som i andre politiske spørsmål naturligvis en række praktiske afgørelser, som skal tages, og som bygger på viden, som kun den politiske ledelse er i besiddelse af. Men grundlaget må være holdningen til mennesket.

Det er denne holdning, kirkerne kan stille spørsmål til. Store kredse i USA, ikke mindst i det politiske liv, presser på for en militær løsning, som igen bygger på en gammel magt-filosofi. I en moderne krig mellem ideologier er løsningen ikke sejr på slagmarken, men at sikre mennesker eksistens og menneskeværd.

Det er det, de religiøse ledere i USA — og med dem meget betydelige kredse i Vesteuropa — ønsker at pege på, og det er også derfor, at Vatikanet fornuftigvis har taget afstand fra kardinal *Spellmans* provokerende juleprædiken i Vietnam.»

Samme steds (30. desember) gir en katolsk journalist, cand. mag. *Ellen Nielsen*, et utdrag av presse-reaksjonene på kardinal *Spellmans* uttalelser, og minner — i forbindelse med den amerikanske journalisten *Salisburys* avsløringer av sivil-bombingene ved Hanoi — om Vatikan-konsilets dekret «Kirken og verden», hvor det heter: «Enhver krigshandling som, uten forskjell, tar sikte på å ødelegge hele byer eller store områder med deres innbyggere, er en forbrytelse mot Gud og mennesker. Den skal fordømmes helt og ubetinget.»

Ellen Nielsen skriver blant annet:

«DA PAVENS utsending, biskop *Pignedoli*, var i Saigon nylig, var det ikke sejr, men kampenes ophør, de sydvietnamesiske biskoper appellerte om i det budskab, *Pignedoli* fikk dem til at underskrive. Også pave *Pauls* julebudskab adskiller sig, fra *Spellmans* tale på dette punkt. Hvad *Paul VI* bad om, var

at begge parter ville vise den gode vilje, som kunne føre til fred ved forhandling. Et så lidet venstreorienteret blad som det franske *Le Figaro* skrev da også: »Hvordan skal man tro på fred, når kardinal Spellman siger — hvad ingen ansvarlig mand i USAs regering endnu har vovet at sige — at enhver anden løsning end sejr er utænkelig . . . ja, at han endog beklagede, at hans høje alder nok ville hindre ham i at komme over næste jul til de kæmpende i Vietnam!«

Billedet af den amerikanske kardinal fuldstændiggøres af et foto, som julenumrene af USA's aviser bragte på deres forside: her ser man Spellman stående bag et maskingevær med patronbåndet indsat.»

I «Dagbladet» (2. januar) tar pater *Hallvard Rieber-Mohn* også avstand fra Francis Spellmans uttalelser og stiller et spørsmålsteget ved hele den hevdvunne form for feltpresttjeneste (kardinalen talte som amerikansk «feltbiskop») som en finner både innen den katolske og de protestantiske kirker. I den forbindelse skriver han blant annet:

«Det er meg og mange en gåte, at bakgrunnen for de moderne rustninger ikke forlengst har medført en dyptgripende og samvittighetsbetinget omvurdering av hele kirkens rolle på militær grunn. Allerede forrige krig avslørte til overmål i hvilken uhyggelig grad folkeretten er vaklende (og i krigstid nærmest suspendert), krigen total og politikken forgiftet av en ideologisk maktkamp i global målestokk, i vår tid. Disse tre faktorer innbyr de kristne kirker til å skape en *meget* markert avstand mellom seg og de militære styrker i et gitt land. Vi lever forlengst i et pluralistisk samfunn hvor der ingen saklig dekning er for en almen, offisiøs kristelighet over det militære oppbud, og hvor selve krigens karakter er av en slik art, at den hevdvunne geistlige betjening av militærstyrkene risikerer — meget forståelig — å bli en forargende og avkristnende faktor.

Vatikankonsilet har nylig i klare og utvetydige ord fastslått krigens «ubrukkelighet» og moralske uantagelighet som politisk middel. Så lenge folkene allikevel opprettholder militære styrker, består der imidlertid på militær grunn en sjelesørgerisk situasjon som kirkene må og skal imøtekomme — vel å merke for de av menneskene som selv søker deres veiledning og anerkjenner deres moralske autoritet. Krigsforberedelse og *a fortiori* — krig er en situasjon som både når det gjelder den enkeltes skjebne, velferd og samvittighetskonflikter gjør det nødvendig at kirken er tilgjengelig og tilstede. Kirken må følge menneskene — som et tilbud. Men ikke som en del av statsapparatet, ikke som «øvrighet» — endog militært uniformert sådan, og med offisers grad. Ikke som «moral officer», med militær-psykologiske eller ideologiske *pep-talks* innimellom gudstjenestene. Kirken må komme *utenfra*, som en aktiv fredsfaktor og essensielt sivil i sin mentalitet og betjening av enkeltmennesker i en utsatt situasjon. Innstilt på å minne om soldatens ansvar, eventuelt lydighetsnektelsen, verne om den enkeltes rett og sinn og lindre en tragedie, dersom konflikten bryter løs. Prinsipielt uengasjert i det spesielle politiske engasjement som den til enhver tid sittende regjering påtar seg, og som militærmakten skal være et redskap for.

En skulle tro det var selvinnsende samtidsforståelse — for kardinaler og andre. Det er det åpenbart ikke.»

Kardinal Spellman blant venner.

GUD ER INGEN GENERAL

«Krigens retfærdighet eller uretfærdighet ufortalt, har kardinalen med denne salve genoplivet det gamle spøgelse om kirken, der velsigner våbnene. Han har forsøgt at indrullere Gud i de amerikanske væbnede styrker med charge af øverste kampmoraliske general. Den gamle nationalisme og chauvinisme, som man efter to verdenskrige troede for lengst var død, får gjennom hans ord lejlighed til endnu engang at fejre ukristelige triumfer i kristelighedens klædedragt. Det kan kun betegnes med eet ord: Afskyeligt.

Virkingen af kardinalens ord vil ikke udeblive. De vil besværliggøre en fredelig forhandlingsløsning. De vil blive gefundenes Fressen for den antireligiøse propaganda i Vest og Øst. De vil give næring til de antiamerikanske følelser i store dele af verden. Og de vil også så mistillid til den kirke, som kardinalen tilhører.

M. h. t. dette sidste er der al mulig grund til kraftigt at gøre opmærksom på, at kardinal Spellman alene nu ikke tegner den katolske kirke. Ved det 2. Vatikankoncil blev han kendt som en af dem på reaktionens højre fløj, der bestemt ikke glædede sig over pavens og reformkatolikernes forsøg på fornyelse. M. h. t. spørsmålet om, hvordan fred i Vietnam skal opnås, er det som bekendt helt andre synspunkter, man møder hos pavens og hos en betydelig fløj inden for romerkirken. Pavens har gentagne gange givet uttryk for, at forhandlingsløsningen var den eneste antagelige på Vietnam-konflikten. Det har da også været pavens udtalte håb, at julevåbenhvilen kunne blive et skridt på vejen i denne retning. Og det meddeles allerede, at pavens er dybt skuffet over, at fjendtlighederne blev genoptaget så hurtigt, og at hans fredssappel synes at have mødt døve øren. Pavens fortsætter sin fredspolitik trods juleskuffelsen. Selvfølgelig. —

Mon iøvrigt pavens ikke fortryder den gestus, han for nogle uger siden viste kardinal Spellman, da han afslog kardinalens afskedsansøgning, der formelt var blevet indsendt til Rom i forbindelse med pavens ønske om at biskopper over 75 i alder måtte være beredt til eventuelt at forlade deres stifter! Spellman er født i 1889!»

(Pastor Arne Bugge i «Kristeligt Dagblad»,
København, 29.12.1966.)

det noe annet syn så kom det i allefall ikke meget frem i St. Olav.

I nr. 21 av St. Olav leser vi at det skal taes i bruk et større antall nordiske salmer og at gregoriansk sang prinsipielt ikke lar seg tilpasse de nordiske sprog. Så aner vi da det som muligens er siktetpunktet eller i allefall der vi vil ende. Vi vil komme til å få en liturgi som i sin fattigdom ligger nær den protestantiske og vi vil vel da tilslutt sitte på vår bak i kirken og synge de overvurderte salmister Brorson, Kingo, Grundtvig m. fl. Det virker ikke meget oppmuntrende på oss som har vært protestanter og gjennom år opplevet denne fattige form for gudstjeneste, hvor det er liten plass for tilbedelse og ingen for følelsen av Guds mystiske nærvær blant oss. Tendensen merkes også i det at den kortere messe har gitt plass for lengere preken. Det kan sies meget på 5—7 minutter og preken på lengre tid er sjelden av det gode, selv om vi er smertelig klar over at statskirkeprestene preker i en halv time til tre kvarter. Skal vi få en salmesang- og preken-kirke så bør det samtidig gis dispens fra søndags-høymessen, vi er sikkert mange som vil tjene vår Gud bedre ved isteden å få overvære de stille messer.

Ikke la oss bli så økumeniske at vi mister forståelsen for at den gregorianske sang er et meget mer riktig uttrykk for vår tids liturgiske følelse enn disse litt gammelmodig-kjedelige og tidstypiske nordiske salmistene, og at det å synge Kyrie—Gloria—Credo og Agnus Dei på denne måte gir større muligheter for tilbedelse enn en litt stilløs opplesning på norsk med salmesang etter.

Vi er klar over de fleste av de argumenter som kan føres i marken mot det vi her har forsøkt å si, og mest klar er vi over

det letteste av dem alle. At dette er uttrykk for et romantisk syn som ikke er i takt med utviklingen. Til det vil vi gjerne på forhånd ha sagt at man heller må være forsiktig med å komme inn på et skjevt spor i utviklingen.

Målet. En levende, engasjert og engasjerende Kirke på Jorden. Det må være tillatt å hevde at det er fundamentalt galt å tro at det nås med håndfast salmesang og lange preken. Det er følelsen av å være i det helliges nærhet, å få lov å tilbe det guddommelige og å søke inn til Kirkens livgivende sakramenter som kommer til ennå en gang å føre Kristendommen fremover i en tilsynelatende sekularisert verden. Og vær ikke redd hverken for latinen, den gregorianske sang, røkelse, vievann eller noe annet middel for å gjøre tilbedelsen så rik som mulig, få vil regne oss denne form for liturgi til last i dag, men mange vil i fremtiden beklage at vi i dag har gjort fremtidens liturgi fattigere enn den vi selv fikk anledning til å bli kjent med.

Knut Eggen.

*

«ST. OLAV» gjør oppmerksom på at det ikke er noen forpliktelse for katolikker til å spesielt overvære høymessen om søndagene.

Red.

KIRKEN PÅ ENERHAUGEN

Her. Redaktør.

Tillat mig noen bemerkninger til herr Drouzy's artikkel. Jeg skal fatte mig i korthet. Jeg er *ikke* enig med herr Drouzy's definition av et kirkebygg, altså av en kirke, hans rike polemisering tiltrods.

Kristus underviste i templet i Jerusalem og i synagogene som en regel. Det samme gjorde apostlene. Lad os holde fast ved:

1. Kristus har stiftet en *Kirke* — ikke bare menigheter. Fritt citat: «På dig Petrus bygger jeg min kirke». Denne åndelige bygning symboliseres i kirkebygget.
2. Kirken er Guds hus, specielt innviet til hans tjeneste.
3. Kirken er Kristi sakramentale bolig.
4. Kirken er det sted hvor de troende i fellesskap (eller alene) dyrker Gud.

Jeg kunde også citere skriften og kirkefedrene i rikelig mengde til bekreftelse av disse punkter, men anser det for unødvendig. I sin iver etter «bessermachen» kan begrepene så lett bli forvirret.

Når dette er sagt er det absolutt ikke ment som kritikk av kirken på Enerhaugen. Franciscanerne har utvilsomt kirkebegrepet klart og har fått et formålstjenlig Gudshus — altså *Gudshus* — ikke blot forsamlingshus for de troende.

Erik Grant Lea

velg riktig tobakk

mild og moden
aromatisk og velsmakende
SKANDINAVIAS MEST SOLGTE TOBAKK

TIEDEMANN'S GUL

GB-62

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 8. JANUAR: 1. SØNDAG EFTER EPIFANI. Den Hellige Familie. Ep. Koloss. 3, 12—17. Ev. Luk. 2, 42—52.

Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag: Ferialdager. Fredag: Minnefesten for Kristi dåp. Ep. Esaias 60, 1—6. Ev. Johs. 1, 29—34. Lordag: Hilarius, biskop, bekjenner og kirkelærer.

SØNDAG 15. JANUAR: 2. SØNDAG EFTER EPIFANI. Ep. Rom. 12, 6—16. Ev. Johs. 2, 1—11.

Mandag: Marcellus, pave og martyr. Tirsdag: Antonius, abbed. Onsdag og torsdag: Ferialdager. Fredag: Fabian og Sebastian, martyrer. Lordag: Agnes, jomfru og martyr.

SØNDAG 22. JANUAR: SØNDAG SEPTUAGESIMA. Ep. I. Kor. 9, 24—27; 10, 1—5. Ev. Matth. 20, 1—16.

Det nederlandske episkopat skal i de kommende to år se hvilke konsekvenser Vaticanum II har for Kirken der i landet, om den virkelig funksjonerer etter de nye retningslinjer. Før de kommer så langt har de spurt folket hva det synes om Kirken av i dag. Kommer den til kort — kan arbeidet gjøres bedre? I hvert sogn er det opprettet samtalegrupper, de får tilsendt en rekke spørsmål. Svarene blir samlet og bearbeidet før ekspertene tar fatt. Biskopene har kalt hele kirkefolket sammen til et «pastoralt konsil», et kirkemøte for sjelesorgen. Det er noe helt nytt i Kirken og resultatet ventes med spenning ikke bare i Nederland. Målet er ikke å komme til en ny tro eller en ny Kirke, men å fornye troslivet, folkets religiøse praksis. Slik at en katolikk fra i morgen er sin oppgave i verden voksen. Alt dette skaper en god del uro, men det er bedre enn å sove trygt.

ET INNBETALINGSKORT

er vedlagt dette nummer. Vennligst betal kontingenten i januar! På forhånd takk.

St. Olavs eksp. Akersv. 5, Oslo 1.

ARENDALE

MØRLAND-SKO

Tlf. 22 802

Selvvalgsforretning

SHELL — ARENDAL

TELEFONER:
Kontor 22 013
Anlegget 21 848

ADEL ELLEFSEN

Aut. Installasjonsforretning
Tlf. 21 756 - Arendal - Tlf. 22 460

BYGGMESTER HANS NILSEN

Neset 362
Arendal
Tlf. 22 647

Også på det økumeniske område skjer det saker og ting, som ingen våget å drømme om for bare 10 år siden. Nylig er forhandlinger på høyeste plan innledet mellom den Gamme-katolske kirke og den Romersk-katolske. Begge Kirkers biskoper har utgitt en felleserklæring og det er ikke en ovedreven optimisme å se slutten på dette århundre gamle jammerlige skisma. Også de kalvinistiske Kirker er spurt om deres mening om Kirken av i dag. En del av deres prester vil nok holde seg i fremtiden i spendid isolation, men ikke så få tar helhjertet del i denne opinionsundersøkelse.

Men er det da ikke sant at man i Nederland ikke lenger tror på Alters Sakrament, har Paven ikke skrevet et hyrdebrev i den anledning?

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt	}	Oslo
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Arendal
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke	}	Arendal
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Bergen
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Bergen
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hammerfest
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke	}	Hammerfest
St. Mikael's Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Hønefoss
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Lillestrøm
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.	}	Tromsø
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Trondheim
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

Spør heller de tusener som hver søndag går til kommunion, spør heller de mange som fyller sentrumskirkene i Amsterdam i lunsjpausen enn noen ekstreme teologer.

Men går ikke tallet på preste- og ordenskill urovekkende tilbake? Dessverre, men glem da ikke at Irland og Nederland m. h. t. kall lå langt foran alle andre land.

(Forts. neste side)

«Bær hverandres byrder», Gal. 6,2.

CARITAS

Oslo bispedømmes sosialarbeide.

Send din gave til:

CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.

Telefon 69 30 15

Postgiro 202 088 - Bankgiro 40/42.696

Kontaktklubben for eldre og enslige

åpent hus hver onsdag fra kl. 11—15,
i Europahjemmet, Fagerborggt. 17 II,
Oslo 3.

Oslo Katolske Bibliotek

Akersvn. 5, Oslo. - Tlf. 41 04 41.

Åpent hver dag unntatt lørdag kl. 11-13

Mandag—Onsdag—Fredag også fra kl.
17—19.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO
Enerhauggt. 4

Kontortid 11—13.
Alle dager unntatt lørdag.

LEGMANNSRÅDET
OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersvn. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

KATOLSK
INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

Er det sant at en ikke lenger går til skrifte i Nederland? Biskopene har energisk grepet inn mot visse andakter som syntes å ville erstatte det vanlige skriftemål.

Det var sikkert å ønske at overgangen var mindre sjokkartet. Den nederlandske Kirke har ikke kjent den langsomme utvikling som andre lands kirker har gått igjennom, den trengte sine krefter på andre områder. Nå gjør det spranget og det går nok en del vindusruter med i farten. Har en glede av å høre vinduer knust er det nok atskillig å glede seg over. Det gjorde under konsilet noen ultrakonservative italienske aviser. Men kardinal Alfrink ga dem svar. Denne tilbakeholdende prelat holder det nok som regel under sin verdighet å bli sint, men dengangen tillot han seg denne smule luksus. Den som kan glede seg over en båt som går for fulle

seil har også grunn til å gjøre det. Det er sant, den kan kullseile, hva en båt i trossene ikke kan. For en ukyndig ser det virkelig ut som den tar vann over stripen. Men kjenner man båten og mannskapet, vet en at den skal reise seg igjen og kanskje . . . komme inn som nummer en. Det er det vi stoler på Kirken i Nederland skal gjøre.

KULTURARBEIDER — (Forts. fra side 7)

somhet osv. alvorlig. Men foreløpig er alt for tilfeldig, det finnes ingen plan for en videre utvikling. Ingen hjerne-trust som tenker på dagen i morgen. På kultursektoren for eksempel er dette alvorlig: Hvem har debutert de siste 15 år med et klart, kristent livs-syn? Forlagene pleier talenter, arrangerer møter med kritikere osv. Noe tilsvarende initiativ for å sikre en

«ettervekst» finnes ikke på den kirkelige front.

Tilbake til Kirakeakademiet. Hva er oppgavene nå?

— Å bryte en lanse bl. a. for at det er «kristelig forsvarlig» å være opp-tatt av problemer som de vi har snakket om. Videre innen Den norske kirke å gjøre det klart at det her er et kapasitets- og rekuretteringspørsmål. Dessuten gjelder oppgaven forholdet til den verden vi lever i. Vi burde etablere kontakt og dialog med samfunnet i videste forstand. Vi må også være villige til å høre på samtidens kritikk av oss.

Han føyer til en liten nyhet:

— Man er ellers igang med en vurdering av om det er naturlig å danne noe som heter Norsk Kirkeakademi og å få kirken og myndighetene til å satse på dette. Et utvalg er nedsatt.

KRISTIANSAND S. DET LIGGER I NAVNET TAPET FÅR DE HOS TAPET OG KUNST Tollbodgt. 15 a - Tlf. 23 930		HALDEN Glassmester OSKAR L. HANSEN Alt i glassarbeid, innramming og bilglass Tlf. 2976
<i>Halden-</i> <i>firmaer</i>	<i>Karl Knap</i> ^{A/S} Tlf. 2710 Bygningsartikler - Rør og Maskinforretning Linoleum	F. JØRGENSEN Aut. rørlegger - Rørhandel Tlf. 1844
<i>Paul Johannesen</i> Alt i ut og optik TLF. 2011	HALDEN FARVEHANDEL A. Sandaker, Torvet Tlf. 1264	OTTO E. ANONSEN BLIKKENSLAGERMESTER Ventilasjon og Bygningsarbeid Tlf. 3439
DRAMMEN		KARL STORM ANDERSEN Fisk - Delikatesseforretning Tlf. 1155 - Privat 1159
Kjente Drammens- firmaer	<i>Drammens malerforretning</i> Tlf. 83 39 16 - 83 33 32 Inneh. Asbjørn Gundersen	DRAMMEN
GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikfabrikk Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN		<i>American Foto</i> SPESIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER Engene 4 - Tlf. 83 11 45 Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65
	TYRILYS ^{A/S} TYRI FABRIKKER Drammen Har også landets eneste bivokspresseri	GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen

La oss føye til at Huseby er sterkt engasjert i menighetsarbeidet i Nordstrand kirke. Han sier selv om dette:

— Helhetstanken, som jeg har vært opptatt av, må fungere også på det lokale plan. —

Han er nestformann i menighetsrådet, redaktør av menighetsbladet, står sammen med dr. Egil A. Wyller for et fint lite tiltak, en slags avlegger av Kirkeakademiet på Fredriksborg osv.

— Vi samlet 30 stykker hjemme i stua hos oss for å snakke om norsk filosofi, sier han. — Mange savner et slikt debattmiljø i vår kirke og ikke minst på menighetsplanet, et miljø hvor de kan vedkjenne seg noe, de

har hatt følelsen av at kirken har skjøvet fra seg. Folk har fått dårlig samvittighet når de likevel har hatt et gjenstridig behov for å drøfte disse tingene.

A. R.

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

Varme- og sanitæranlegg

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

A/S NOREXIM

TÅSEN BOK OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

SØREN HANSEN
Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo
Telefon 20 37 24

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

Privat 55 77 87 - 69 43 72

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

Et godt tilbud!

«On The Rocks» glasset
„Portofino“

Laget av tindrende klart glass.
Snobbete i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Walligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene.

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandler
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A/S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

WISBECH
AKTIESELSKAP

MAJORSTUA - OSLO
MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

HØYESTERETSADVOKAT

GEORG LOUS

DRAMMENSVERN. 4 - OSLO

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

BERGMAN IGJEN

«St. Olav» har tidligere (nr. 21 i fjor) forhåndsomtalt *Ingmar Bergmans* nyeste mesterverk, «*Persona*». Nå er filmen her — og den svarer til forventningene. Det berettiger at vi, i strømmen av filmatiske likegyldigheter, kommer tilbake til den. Det gjør nemlig tankene hos tilskuerne også, filmen «arbeider videre» i en selv, og en tør visst trygt forutse, at den vil bli stående i filmhistorien som en begivenhet. De som i filmen ser ikke først og fremst et underholdningsmedium, men en kunstart med særlige muligheter for å gjennomlyse det menneskelige, vil her sette kryss i marginen.

Elisabeth Vogler (*Liv Ullmann*) er skuespillerinne. Midt i utførelsen av en stor tragedierolle tier hun en dag — for godt. Livet og spillet er i et lynglimt der på scenen blitt ett for henne — ordet går tapt, sproget bare lyver og skjuler mennesket bak en maske, i og utenfor teatret. Derfor vender hun seg fra det. Hun tier, og spiller ikke lenger med i den livets tragi-komedie som fortsetter omkring henne.

Denslags har vi andre intet annet svar på, enn innleggelsen på en nerveklinikk. Men legene finner ingen «sykdom» hos Elisabeth Vogler. Søster Alma (*Bibbi Andersson*) går inn til den tause seng, og tar opp den lange tvekampen for å få henne tilbake til ordet, til masken, til samspillet i livets vedtatte gjøgleri. Filmen skildrer, i alle dets faser, spenntaket mellom de to kvinnene — på sykehuset, på «hvilestedet» i skjærgården. Aldri har visst Bergman skrevet sin sære historie med skjønnere, strengere bilder av naturens og menneskeansiktets forrevne landskaper. Aldri har han vel så klart (men krevende!) uttrykt hva han egentlig søker å si. Det er en rasende og fortvilet søken etter den ytterste mening ved det å være til, i samfunn og sinns-kontakt med andre.

Det er ikke mulig å «sammenfatte» dette rike filmverket, det er allerede halsløst å ville fortolke det noenlunde entydig. Her er, som antydnet, en virtuos bildemagi. Her er et blendende spill — henholdsvis et stum-spill og en monolog-rolle — ydelser av usædvanlig kvalitet. Her er sjokk-virkninger, blant annet gjennom en usminket verbal hensynsløshet som er uvanlig, og som nok vil støte somme, men som ikke skal isoleres fra filmskaperens ufravikelige forpliktelse på sannheten om sinnets liv, slik det faktisk kan være. Her er Bergmans egne elegante, filmtekniske signaturer underveis, når han skaper tredobbelt bunn i sitt «budskap» ved stadig å minne tilskueren om at også dette — filmen — er gjøgleri, teknikk, fingernemhet. Det vil si: Maske — ikke det *egentlige*.

Hver ny tilskuer vil visst trekke ulike, men vel alltid dypt urovekkende inntrykk ut av sin opplevelse. Det antyder allerede den kunstneriske gehalt: De store verker er alltid mange-tydige og vidt åpne på hele virkeligheten. Ensomhetens kanskje ubotelige tragedie, den frysende mistanke om at det kanskje er umulig å nå en annens sinn, den nølende påstanden om at mellom-menneskelige forhold strengt tatt ikke eksisterer — alt dette legges her frem med en overveldende kunstnerisk autoritet, som et farlig og utfordrende eksperiment. Det er, også for et kristenmenneske, en spennende og angstfylt gjenoppdagelse av hvor u-selvfølgelig og utsatt og krevende det er, begrepet min «neste».

Begge de to kvinnene går tilsynelatende under i kampen — det ene ord som søster Alma til slutt, fortvilet og utmattet, fravriker sin tause «pasient», er et ord som allerede har lagt hennes eget sinn øde — et fryktelig ord: «Ingenting».

Det klinger håpløst og definitivt. Men Bergmans avgrunnsdype alvor, hans medfølelse når kameraøyet samler våre blikk til en nærgående gransking av de masker vi frimodig kaller «sjelens spill», hans anstrengte speiding inn i menneskets sjokkerende kår, virker ikke nedbrytende. Nå har han renset sitt filmsprog til noe nær det fullendte, og plutselig er det som om han har skapt en lyttende, meningsmettet stillhet omkring sine mennesker — som om det var adventens ørken de befant seg i — før ropet. Etter det uklart nevrotiske og morbide som noen ganger har preget hans høyt begavede filmkunst, kommer her en tydeligere «metafysisk» problemstilling til syne: Hva er det, å *være*? Har vi overhodet noen tilværelse i andres liv? Kan vi ta andre inn i vårt?

Det «lukkede» svenske kulturmønster slår en ikke sjelden ved sine mange anløpne og sykelige kunstprodukter — her er adskillig livsfjendtlige krefter på ferde, som ormer i velferdens æsende corpus. Men Bergman hører ikke til dem. Som kunstner og menneskegransker stiller han fra film til film, mer og mer pågående — hvilket er «ubehagelig», men hvor nødvendig og fortjenstfullt! — de dypeste, de avgjørende spørsmålene til oss. De få norske «problemfilmer» blir, målt på dette, nærmest ubegavede barnestreker — naive i sin velmente, men overflatiske humanitet.

De som går ut fra «*Persona*» har, tross Bergmans dristige modernitet i uttrykksmidlet, i virkeligheten vært vitner til en streng *klassisk* tragedie. En av dem som etter sin «historie» skulle gjøre oss triste og nedtrykte, over verdens ubønnhørlige hardhet og menneskesinnets pinefulle villrede. Men som tvert om, fordi den er dyp og ekte, ryster og renser oss, i vår altfor korte og kanskje helt illusoriske hverdagsforståelse av medmennesket, og åpner oss på en større undring, ærefrykt og medfølelse overfor dets tunge lodd.

hrm.